

Szakmai beszámoló

Pályázati azonosító: 204106/02157

Szivárvány Európa felett. Egy magyar bábművész Párizsban

Blattner Géza emlékkiállítás

(2017. április 8.-október 15.)

1. A kiállítás hasznosulásának értékelése (látogatószám, sajtóanyag, a kiállítás tényleges bevétele (jegybevétel), részletes ismertető)

A kiállítás kurátora: Hutvágner Éva, PIM-OSZMI Bábgyűjtemény

Blattner Géza halálának ötvenedik évfordulóján negyvenéves munkásságát, korszerű művészi törekvéseit, bábtechnikai újításait mutattuk be.

Blattner Géza 1893-ban született Debrecenben, és bár 1925-től Párizsban élt, mindig visszavágyott szülővárosába. 1967-ben egy nyári hazalátogatás alkalmával váratlanul éppen Debrecenben halt meg.

Blattner színháza Párizsban és francia nyelvterületen is a magyar kultúra kihelyezett képviselője maradt. Negyvenéves munkássága során a bábjátékszínben rejülő új művészi és technikai lehetőségeket kutatta. Tizenkét bábszínpadot épített, az egyszerű, hordozható paravánoktól kezdve a szimultán játéktechnikára alkalmas, kombinált színpadig. A különböző rendszerű árnyfigurák, zsinóros és billentyűs marionettek, maszkok és absztrakt bábok kísérletező pályájának kiemelkedő eredményei. A bábjátékkal Hollósy Simon festőtanítványaként ismerkedett meg, Münchenben. 1919-ben Walleshausen Zsigmonddal, Detre Szilárddal és Rónai Dénessel *Wayang játékok* címen felnőtt bábelőadás-sorozatot indított Budapesten, a Belvárosi Színházban. Balázs Béla és Kosztolányi Dezső bábdarabjait mutatták be, oldalról zsinórokkal mozgatott síkfigurákkal és marionettekkel. Magyarországi munkássága idején a Proletárgyerekek Bábszínháza néven 1919-ben, majd 1920-tól 1923-ig Művészeti Bábjátékok néven működött. 1929-ben Párizsban alapította meg a Studio Arc-en-Ciel /Szivárvány Bábszínházat az ott élő magyar képző- és iparművészekkel. Új stílusú előadásai nemzetközi sikereket arattak, színházuk a modern európai bábjátékszín legfőbb kísérleti műhelye lett. Munkatársai között voltak magyar képzőművészek, muzikusok, írók, például Kolozsvári Zsigmond vagy André Kertész. Népdal vagy csalimese éppúgy szerepelt műsorán, mint kortárs magyarok (Balázs, Mohácsi Jenő) művei. Előadásai erősen építettek a vizualitásra, sok esetben cselekmény sem volt a konstruktivizmus, kubizmus, futurizmus, art deco hatását mutató, zenére mozgó bábok vagy groteszk és virtuóz marionettek látványszínházában. A későbbi, komolyabb hangvételű misztériumjátékoknál, tökéletesített egy teljesen új technikát, az ún. billentyűs bábót. Általában is a technikai és műfaji sokféleség és találékonyság jellemezte a társulatot. Ő vitte színre először

Franciaországban Az ember tragédiáját, melyhez barátja, Németh Antal (a Nemzeti Színház akkori igazgatója) adott ösztönzést. Ezzel és a Thanatos, az utazó című darabbal az 1937-es világkiállítás bábfesztiválján ők képviselték Magyarországot, a kiállítás aranyérmét is elnyerték. Röviddel Blattner fellépése után néhány hasonló jellegű francia bábszínház alakult, nyilván nem függetlenül az ő hatásától, akikkel szorosán együtt is működött. Az Arc-en-Ciel és Blattner Gézát a magyar és a nemzetközi bábos szakirodalom ma is magasan jegyzi. Magyarországon a kiemelkedő bábművészeti tevékenységet jutalmazó állami kitüntetés viseli a nevét.

Látványvilágát, szemléletét, dramaturgiáját kortársnak érezzük, vagyis – mint Henryk Jurkowski lengyel bábtörténész megállapította 2007-ben – Blattner előkészítette a fordulatot, ami a század második felében következett be a bábszínházban. Wolfgang Till német bábtörténész szerint például „Blattner Géza művészete Franciaországban bábrenezsánszt indított el. A játékosok több generációjára kifejtett hatása mind a mai napig érezhető maradt.”

Az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Bábgyűjteménye a művész halálának 50. évfordulója alkalmából 2017. áprilisában nyitja meg kiállítását a Bajor Gizi Színészmúzeumban. A Bajor Gizi Színészmúzeumban 2017. április 8. – október 15. között megrendezett kiállítást tovább utaztattuk és Blattner szülővárosában, Debrecenben, a Déri Múzeummal és a Vojtina Bábszínházzal együttműködve a MODEM épületében is bemutattuk Billentyűk címen 2017. november 18. – 2018. február 25. között. A nagy sikerű kiállítás továbbgondolása eredményeként 2018. márciusban a Párizsi Magyar Intézetben került megrendezésre a kiállítás, ahol jelenleg is látogatható.

A kiállításról számos riport, rádió-és tv-interjú, online kritika jelent meg, amelyek elérhetőek az alábbi linkeken:

<https://www.youtube.com/watch?v=UXDCLAtY8Tw>

<http://artkalauz.hu/cikk?key=AABFAQPC>

<http://www.artlimes.hu/cikk?id=395>

<http://www.artlimes.hu/cikk?id=381>

<https://www.kultura.hu/szivarvany-europa-felett>

<https://basiliskus.hu/szivarvany-europa-felett-egy-magyar-babmuvesz-parizsban/>

A 2017. április 8. – október 15. között megrendezett kiállítást a Bajor Gizi Színészmúzeumban 3150 fő látogatta. (Forrás: Éves szakmai beszámoló)

A 2017. november 18. -2018. február 25. között megrendezett kiállítást, amelynek a helyszíne a debreceni Modem volt, közel 4000 fő tekintette meg.

A Bajor Gizi Színészmúzeumban megtartott kiállításból a jegybevétel 1.577.165 Ft volt. (Forrás: PIM Gazdasági Hivatal könyvelése)

2. A kiállításához kapcsolódó egyéb programok felsorolása

A Blattner Géza emlékkiállításához havi rendszerességgel szakmai beszélgetéseket szerveztünk a szakmai és az érdeklődő közönség megszólításával. A kiállítás időtartama alatt workshopok, beszélgetések, flashmobok kerültek megrendezésre. A programok célja a kiállítás témájának, a bábjátéknak a népszerűsítése volt. A havonta megrendezett beszélgetéseken megszólítottuk a szakma képviselőit is, pl. emlékezetes alkalom volt a Blattner-díjas bábtervezők és rendezők csoportjával tartott beszélgetés, amelynek moderátora Rády Sándor volt.

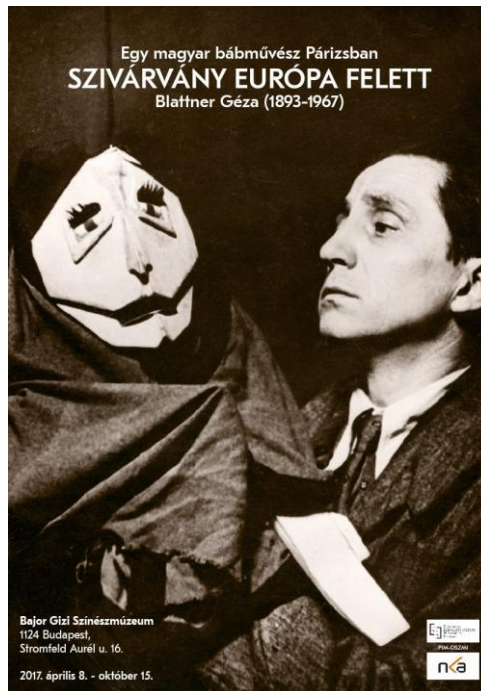
A rendezvények egy része a júniusi Múzeumok Éjszakájához kapcsolódott, az egész éjszaka fő témája a bábművészet bemutatása volt. A kísérőrendezvények között említhetjük a szakmai tárlatvezetéseket, Blattner-korabeli párizsi táncok tanítását, filmvetítést, korszakismertető előadást, Lőrincz László interaktív tárlatvezetését és játékát. A Blattner - egy bábos életútja című monográfia szerzője a kiállítás megtekintése után a látogatók számára vetítéssel egybekötött kvíz-játékot rendezett. Számos Blattner Géza által tervezett, de az évtizedek során megsemmisült báb pontos mását láthatta "újraelélni" a látogató. A bábokat fotókról, tervekről alkotta újra egy grafikai stúdió, a Basiliskus 3D Grafikai Stúdió. Ez a technika egyedülálló lehetőséget jelent a múzeumok számára, hiszen a segítségükkel elmúlt korok megsemmisült tárgyait pontos másolatban láthatjuk viszont. A kiállításban megjelenő 3D nyomtatványok technikájáról, megalkotásának menetéről a grafikai stúdió munkatársa tartott prezentációt az érdeklődő közönség számára. A legkisebbek is megtalálták az őket érdeklő programokat, a múzeum kertjében kézműves foglalkozás keretében árnybábokat készíthettek, amelyeket azonnal ki is próbálhattak egy ideiglenesen felállított és megvilágított sátor falán.

2017. szeptember 14-én FA-PAPÍR-OLLÓ címmel bábművészeti szakmai napot és bábkészítő workshopot rendeztünk a Bajor Gizi Színészmúzeumban. A program része volt a Papír Panír Alkotóműhely workshopja, Lellei Pál előadása a bábkészítés rejtelméről, a Ládfia Bábszínház vásári bábelőadása, és Tóth Gábor Sándor előadása A. Tóth Sándor és Blattner Géza munkásságáról.

A kiállítás köré szerveződő másik fontos esemény volt 2017 október 13-án egy szakmai konferencia, amelynek Központok és perifériák a bábművészetben volt a címe. A szakmai konferenciáról az Art

Limes-bábművészeti, illusztrációs és iparművészeti folyóirat is hírt adott (<http://www.artlimes.hu/cikk?id=469>).

3. Kiállítás fotódokumentációja

4. Pedagógiai program megvalósítása esetén a programok rövid ismertetése, célcsoport bemutatása, foglalkozások időpontja, helye, fotódokumentáció (max.10).

A Blattner Géza kiállításához kapcsolódó múzeumpedagógiai kínálatunkban a beépített interaktív elemek mellett törekedtünk komplex foglalkozásokat is kínálni. A kiállításához az alábbi múzeumpedagógiai foglalkozásokat kínáltuk:

- a drámapedagógia módszereivel kibővített játékos tárlatvezetések
- különböző bábtechnikákat megismertető kézműves bábkészítő foglalkozások,
- Madách Imre: Az ember tragédiája című művének bábszínházi kereteinek vizsgálata rendhagyó irodalomórák keretében

- Báb-Rajzpályázat

A pályázati felhívás linkje: <https://palyazatmenedzser.hu/2017/04/04/bab-es-rajpalyazat-gyermekeknek-a-szivarvany-europa-felett-egy-magyar-babmu%CC%8Bvesz-parizsban-cimu%CC%8Bkiallitashoz-kapcsolodoan/>

Rajzpályázatunkban az általános iskolás korosztályt szólítottuk meg. Blattner Géza életéhez kapcsolódóan három témakörben vártuk az alkotásokat:

- 1) Ludas Matyi
- 2) Ilyen a bábszínház
- 3) Madách Imre: Az ember tragédiája.

A beküldési határidő 2017. május 25. volt.

A beérkezett rajzokból egy projektnappal és eredményhirdetéssel egybekötött kamara kiállítást rendeztünk 2017 júniusában.

- Előkészítő foglalkozás:

A foglalkozásra az iskolákban a kiállítás megtekintése előtt került sor. Célja a múzeumi tér és a kiállítás formanyelvének megismertetése volt. A foglalkozás a bábtörténet egyes meghatározó eseményeire épült, illetve a diákok személyes életútja is szerepet kapott. Három téma közül lehetett választani:

1. Életútból feldolgozható témák: vándorlás, választás, kivándorlás, együttműködés
2. Bábtechnika „történet”: alaptechnikák és egyéni megoldások
3. Képzőművészeti műfajok: a plein airtól az avantgarde különböző irányzataiig

Budapest, 2018. március 29.